

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1975/186

Karar Sayısı:1975/204

Karar Günü:3/11/1975

Resmi Gazete tarih/sayı:4.1.1976/15458

İtiraz yoluna başvuran mahkeme: Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi.

İtirazın konusu: 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı "Cumhuriyetin 50. Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun" un 2. maddesinin (A) bendinin, Türk Ceza Kanununun 128. maddesiyle sınırlı olarak iptali istemidir.

I - OLAY:

Sanıkların Türk Ceza Kanununun 128. maddesi gereğince cezalandırılmaları istemiyle açılan kamu davasında; Cumhuriyet Savcısı, davada uygulanacak 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (A) bendinin Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrası ile saptanan yöntemlere uyulmadan yasalaştığını belirterek bu kuralın Türk Ceza Kanununun 128. maddesi yönünden iptalini istemiş, Mahkeme de bu savı ciddi görerek, Anayasa'nın değişik 151. ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurmağa karar vermiştir.

III - YASA METİNLERİ:

1 - İtiraz konusu Yasa kuralı:

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı kanunun 2. maddesinin, itiraz konusu (A) bendi şöyledir:

"Madde 2 - 7/2/1974 tarihine kadar işlenmiş:

A) Türk Ceza Kanununun 127, 128, 129, 131, 132, 133 üncü maddelerinde, 135 inci maddesinin ikinci bendinde, 136, 137, 138, 139 uncu maddelerinde, 146 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, 148 inci maddesinde 149 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, 150, 152, 156, 157, 168, 171, 172 ve 384 üncü maddeleriyle Askerî Ceza Kanununun 55, 56 ve 59 uncu maddelerinde yazılı suçlardan dolayı 5 yıl veya daha az bir süre ile mahkûm olanların cezaları, fer'i ve mütemmim cezaları ile ceza mahkûmiyetlerinin sonuçlarını da kapsamak üzere affedilmiştir.

Yukarıda yazılı suçlardan dolayı 5 yıldan fazla süre ile mahkûm edilenlerin hürriyeti bağlayıcı cezalarının 5 yılı ve para cezalarının tamamı affedilmiştir."

2 - Dayanılan Anayasa kuralı:

Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

"Madde 92 -

Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde

değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur."

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yapılan toplantıda;

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı sorunu üzerinde durulmuş ve bu denetimin Anayasa Mahkemesince yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Konu hakkında ayrıntılı gerekçeler Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 günlü, Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış bulunduğu (Resmî Gazete; Gün; 21/1/1975, Sayı: 15125). Bunların burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Halit Zarbun, bu görüşe katılmamıştır.

Dosyanın başkaca eksikliği bulunmadığı saptanmıştır.

Bu nedenlerle:

1 - İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi içinde bulunduğu Halit Zarbun'un karşıoyu ile ve oyçokluğu ile;

2 - Dosyanın eksikliği bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve konunun niteliği gözönünde tutularak işin esası hakkındaki incelemenin başka güne bırakılmaksızın sürdürülmesine oybirliğiyle;

Karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ:

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkeme kararının gerekçesi, iptali istenen yasa ve dayanan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve diğer yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1 - İtiraz eden Mahkemenin kararında, uygulanacak yasa kuralının biçim yönünden Anayasa'ya aykırı olarak yasalaştırıldığı ve bu nedenle iptali gerektiği belirtilmiştir.

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (A) bendindeki kural Türk Ceza Kanununun 127. ve Askeri Ceza Kanununun 56. maddelerinin olayla ilgili hükümleri ile sınırlı olarak Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 günlü Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararı ile Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki kurala aykırı biçimde olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar 21/1/1975 günlü, 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1803 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin (A) bendi için daha önce saptanmış bulunan iptal nedeni, itiraz konusu yasa kuralı yönünden de geçerlidir. Bu neden, yukarıda gün ve sayısı açıklanan ve yayımlandığı Resmî Gazete'nin gün ve sayısı gösterilen Anayasa Mahkemesi kararında bütün açıklık ve ayrıntıları ile belirtilmiş olduğundan, burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

O halde aynı nedenlerle sözü geçen kuralın Türk Ceza Kanununun 128. maddesi yönünden de iptaline karar verilmelidir.

Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu iptal görüşüne değişik gerekçeler ile katılmışlardır.

İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi iptal görüşüne katılmamışlardır.

2 - İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası ile saptanmış, olan ilkeye göre özel bir durum zorunlu kılmıyorsa, iptal hükmünün yürürlüğe gecikmeksizin konulması asıldır. İnceleme konusu olayda da Anayasa'ya aykırılığı anlaşılmış bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi için bir zorunluk ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI - SONUÇ:

1 - 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin itiraz konusu yapılan (A) bendindeki kuralın, Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrası hükmüne aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 128. maddesi açısından iptaline Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun değişik gerekçeleriyle ve İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin karşıloylariyle ve oyçokluğu ile;

2 - İşin niteliğine göre Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına İhsan Ecemiş, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşıloylariyle ve oyçokluğu ile;

3/11/1975 gününde karar verildi.

Başkan Kâni Vrana	Başkanvekili Şevket Müftügil	Üye İhsan Ecemiş	Üye Ahmet Akar
Üye Halit Zarbun	Üye Ziya Önel	Üye Abdullah Üner	Üye Ahmet Koçak
Üye Şekip Çopuroğlu	Üye Muhittin Gürün	Üye Lütfi Ömerbaş	Üye Hasan Gürsel

Esas Sayısı:1975/186
Karar Sayısı:1975/204

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

12/7/1974 günlü ve 14943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2/7/1974 gün ve 1974/19-31 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım gerekçelerle çoğunluğun bu kararındaki görüşlerine de karşıyım.

Üye
İhsan Ecemiş

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü, 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 28/11/1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım görev ve yetkiye ilişkin gerekçelerle, çoğunluğun bu karara da katılmıyorum.

Üye
Halit Zarbun

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 gün ve 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye
Ziya Önel

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyetin 50 nci Yılı dolayısıyla yayımlanan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (A) bendinin, Millet Meclisinde Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı biçimde oylanmış olması nedeniyle Anayasa Mahkemesince, esası incelenmeksizin ve Türk Ceza Kanununun 128. maddesi açısından iptaline karar verilmiştir. Bu itibarla yasama organının sözü edilen hükmü yeniden düzenlemek yetkisi mevcuttur. Böyle olunca yasama organına bu yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması zorunluğu ortaya çıkmaktadır.

Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi için de Anayasa Mahkemesi kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren, Anayasa'nın 152. maddesiyle 44 sayılı Kanunun 50. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince, iptal kararının yürürlüğe girmesi hususunda yeterli bir sürenin verilmesi gerekmektedir. Böyle bir süre verilmediği takdirde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte iptal edilen kanun hükmü yürürlükten kalkacak ve bu suretle yasama organının bu hükmü yeniden düzenlemesine fırsat ve imkân kalmayacaktır.

Anayasa'nın 64. maddesine göre genel ve özel af ilân etme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi affın kapsamını ve sınırını da belli etmeye yetkilidir. Anayasa Mahkemesinin görüşü de bu yoldadır. (Anayasa Mahkemesi Kararı, 9/6/1964 gün ve Esas: 1964/12, Karar: 1964/47, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi cilt 2. Sh. 176).

Kanun koyucu, Anayasa'nın verdiği bu yetkiye dayanarak ve memleketin sosyal yararlarını da gözönünde tutarak, 1803 sayılı Af Kanunu ile bir bölüm suçları ve cezalarını tamamen affederken bir bölüm suçların cezalarının 12 yılını ve diğer bir bölüm suçların cezalarında ise yalnız beş yıl affetmeyi uygun bulmuş ve bu arada Türk Ceza Kanununun 128. maddesinde yazılı suçların tamamen değil, cezasından yalnız beş yıl indirilmesini öngörmüştür.

İptal kararının yürürlüğe girmesi konusunda süre verilmemesi halinde Anayasa Mahkemesi kararı Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte At Kanununun sözü edilen hükmü yürürlükten kalkacak ve Türkiye Devletini harp tehlikesine maruz kılacak hareketlerde bulunanlarda kanun koyucunun istek ve iradesi hilafına 12 yıllık affa tabi olacaktır. Bu nedenler, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün kararlaştırılırlasını zorunlu hale getirmektedir.

Yukarıda yazılı nedenlerle kararın (iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına) ilişkin kısmına karşıyım.

Üye

Abdullah Üner

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle çoğunluğun bu kararının aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet Koçak

KARŞIOY YAZISI

Yukarıki kararda (1975/186-204), kanun teklif ve taşanlarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmeleri sonucunda, Millet Meclisince kabul edilmiş bulunan madde metnlerinin değiştirilmesi ve Millet Meclisince de bu değişikliklerin benimsenmemesi nedeniyle sorunun, Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Karma Komisyona gitmesi halinde, benimsenmeyen maddelere ilişkin olarak Cumhuriyet Senatosunca, Karma Komisyonca ve Millet Meclisince düzenlenen metinlerin tümünün üç ayrı liste halinde ve her listenin toptan Millet Meclisinde oylanmaları gerektiği öne sürülerek, 1803 sayılı Af Kanunu hakkında bu yolda işlem yapılmayarak maddelerin ayrı ayrı oya sunulmuş olmaları, Anayasa'ya aykırılık nedeni sayılmış ve iptal kararı bu gerekçeye dayandırılmıştır.

Bu görüş, Anayasa'nın, hem 92. maddesine, hem de temel ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

İptal kararının dayandırılması gereken düşünceler ise 2/7/1974 ve 28/11/1974 günlü ve (1974/19-1974/31), (1974/39-1974-51) sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin karşıoy yazılarımda genişliğine belirtilmiş olduğundan tekrarı gereksiz bulunmuştur. (Resmî Gazete - günler: 12/7/1974, 29/1/1975; sayılar: 14943: S. 9-12; 15133: S. 19-20)."

Söz konusu karşıoy yazılarımda açıklanan nedenlerle bu kararın gerekçesine katılmıyorum.

Üye

Muhittin Gürün

KARŞIOY YAZISI

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale ilişkin görüşlerine karşıyım.

Üye

Ahmet Salih Çebi

Esas Sayısı:1975/186
Karar Sayısı:1975/204

KARŞIOY YAZISI

Anayasa 92. madde beşinci fıkra hükmünün işletilişi bakımından "oylanacak metin" ile "oylama usulü" için, 14943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememiz 2/7/1974 gün ve 19/31 sayılı kararına ve iptal hükmünün yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak da Resmî Gazete'nin 15125 sayısında Mahkememizin 28/11/1974 günlü kararına ek olarak yayımlanan karşıoy yazılarımda belirttiğim nedenlerle, sayın çoğunluktan ayrılmaktayım.

Üye

Nihat O.
Akçakayalıoğlu